

Statenmededeling

Onderwerp

Rapportage verkennend onderzoek potstallen

Datum

5 februari 2019

Documentnummer

GS: 4471269

PS: 4480338

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De rapportage van een verkennend onderzoek dat is uitgevoerd door het Louis Bolk Instituut in samenwerking met Monteny Milieu Advies naar ammoniak en andere emissies en de toepassingsmogelijkheden van potstallen in de provincie Noord-Brabant.

Aanleiding

In juli 2017 is bij de behandeling van het statenvoorstel voor de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant (onderdeel van de versnelling van de transitie van de veehouderij) de motie "Promoot de Potstal" aangenomen. In deze motie heeft u ons verzocht om te onderzoeken of in de uitwerking van het stikstofbeleid rekening gehouden kan worden met toepassingsmogelijkheden voor de potstal of natuurlijke vanggewassen op het erf.

Op basis van de huidige provinciale en landelijke regels is nieuwbouw van potstallen vanwege te hoge emissies niet toegestaan. Onze Verordening natuurbescherming regelt dat bestaande potstallen in 2022 moeten worden aangepast. Bij rundvee is aanpassing aan de orde als de vergunning meer dan 20 jaar daarvoor is verleend, bij de overige diercategorieën is dat 15 jaar. In de landelijke regels is een vrijstelling opgenomen voor zogenaamde vrijloopstallen voor melk- en kalfkoeien. Hiervoor gelden weinig uitvoeringseisen anders dan 10m² per koe. Overige potstallen voor melkvee zijn niet toegestaan.

Het Louis Bolk Instituut heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar ammoniakemissie en reductiemogelijkheden in potstallen. Ook is onderzocht wat het effect is op de emissies in de mestopslag en bij aanwending van ruige mest. Er is geen onderzoek gedaan naar vanggewassen omdat deze geen effect op emissies uit een stal hebben.

Potstallen, hierna verder aangeduid als strooiselstallen, kennen een grote diversiteit in uitvoeringen en worden voor verschillende diercategorieën gebruikt.

In vergunningen worden alle varianten van deze stalsystemen, met uitzondering van één enkel systeem voor guste- en dragende zeugen, op basis van de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav), opgenomen onder de aanduiding "overige huisvestingssystemen" en de daaraan gekoppelde emissiefactor. Dit is voor de betreffende diercategorie de hoogste opgenomen factor en wordt gezien als traditionele huisvesting zonder emissiereductie. Voor een aantal diercategorieën geldt op grond van het Besluit emissiearme huisvesting (Beh) een maximale emissiewaarde waaraan nieuw te bouwen dierenverblijven moeten voldoen. Dit geldt voor melkvee, vleeskalveren, biggen, zeugen en vleesvarkens. Strooiselstallen voldoen hier niet aan.

Datum

5 februari 2019

Documentnummer

GS: 4471269

PS: 4480338

Het eerder aangehaalde huisvestingssysteem voor zeugen voldoet tot 2020 aan het Beh. Het Beh bevat geen verplichting om bestaande stallen aan te passen, deze verplichting is wel opgenomen in de Verordening natuurbescherming. Daarnaast zijn in de Verordening natuurbescherming voor een groter aantal diercategorieën emissie reducerende eisen opgenomen. Concreet maakt dit toepassing van nieuwe strooiselstallen en het in gebruik houden van bestaande strooiselstallen (mits ouder dan 15 of 20 jaar) niet mogelijk bij melkvee, vleeskalveren, vleesstieren en overig rundvee, geiten, varkens.

Er bestaat geen goed overzicht van de toepassingen, zowel in aantal als uitvoering, met uitzondering van het systeem voor zeugen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat deze huisvestingssystemen worden aangeduid als "overige huisvestingssystemen" in de vergunning. In het algemeen komen strooiselstallen met name voor op bedrijven met melkgeiten en zoogkoeien. Bij vleesstieren wordt vaak geproduceerd met het Beter-Leven certificaat, hiervoor is een strooiselstal gebruikelijk in verband met de verplichting stro of een vergelijkbaar natuurlijk materiaal te gebruiken. In de varkenshouderij wordt het sporadisch voor de huisvesting van zeugen toegepast. In de melkveehouderij betreft het slechts enkele bedrijven die een groot deel van het vee op deze wijze huisvest. Het betreft het in het algemeen kleine groepen dieren die op strooisel worden gehuisvest.

Bevoegdheid

Het uitvoeren van een evaluatief onderzoek is een bevoegdheid van het college van gedeputeerde staten.

Kernboodschap

1. *Er is geen duidelijke aanwijzing dat de ammoniakemissie uit strooiselstallen lager is dan die van overige traditionele huisvestingssystemen.*

Er zijn beperkte meetdata beschikbaar van gasvormige emissies bij strooiselstallen. De conclusie van het onderzoek is dat, ondanks de grote spreiding, de emissies niet lager zijn dan overige traditionele huisvestingssystemen. Strooiselstallen zijn in het algemeen wel een bron van broeikasgassen zoals lachgas en methaan. Ook kan vooralsnog niet worden aangetoond dat aanwending van strooiselmest op het land een lagere

ammoniakemissie heeft dan drijfmest. In uitzondering op bovenstaande is het eerdere vermelde systeem voor zeugen in de Rav met een reductie van 38% opgenomen. Belangrijkste werkingsprincipe is sturing op mestgedrag, verkleining van emitterend oppervlak en veranderde mestsamenvatting.

Datum

5 februari 2019

Documentnummer

GS: 4471269

PS: 4480338

2. *Er is grote diversiteit in de uitvoeringen met als gevolg een grote variëteit in emissies.*

Er is geen standaard uitvoeringseis voor een strooiselstal, er is geen specifieke variant in de Rav opgenomen. Alle varianten, op de eerder genoemde uitzondering na, worden aangemerkt als "overig huisvestingsstelsel". Er zijn grote verschillen in de diepte en uitvoering van de "pot", strogebruik, het oppervlak en uitvoering van niet ingestrooide vloerdelen en het management. Deze aspecten hebben effect op de ammoniakemissie. Relevante informatie over omgevingsfactoren ontbreekt vaak. Daarnaast is weinig onderzoek uitgevoerd naar andere gasvormige emissies.

3. *Strooiselstallen hebben een aantal positieve aspecten.*

In het algemeen scoren strooiselstallen positief op dierenwelzijn. De ruigemest uit strooiselstallen faciliteert bij aanwending op de bodem organische stof vastlegging in de bodem, watervasthoudend vermogen en drainage en een rijker bodemleven. Hierdoor wordt vaste mest gewaardeerd in het kader van biodiversiteit en natuurbeheer, akkerbouw en andere ecosysteemdiensten. Het Louis Bolk Instituut heeft onlangs een quick scan uitgevoerd naar de invloed van mest en compost op de bodemkwaliteit, gewasproductie en emissies. In deze quick scan is het vraagstuk breder beschouwd dan alleen emissies. Dit onderzoek staat los van het onderzoek naar strooiselstallen en is vanwege de raakvlakken als bijlage toegevoegd.

4. *Emissie-reducerende maatregelen zijn nog niet beschikbaar.*

Er lijken mogelijkheden te zijn om de emissies uit strooiselstallen te verminderen, de effecten op de emissies zijn niet gemeten. De maatregelen zijn gebaseerd op bekende en erkende reducerende principes zoals versnelde afvoer van urine of verlaging van de mesttemperatuur door onder andere dakisolatie en/of koeling. Daarnaast kan de mest deels worden opgevangen in een deel van de stal met een emissiearme vloer of met management maatregelen zoals strogebruik of verandering in voersamenvatting. De verwachting is dat deze maatregelen de emissie van strossen te weinig verminderen om te kunnen voldoen aan onze Verordening natuurbescherming. Metingen zullen dat moeten uitwijzen.

Consequenties

- 1. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat strooiselstallen (potstallen) voldoen aan de emissiereducerende eisen zoals opgenomen in de Verordening natuurbescherming.*

De voordelen van strooiselstallen op het gebied van dierenwelzijn en bodemvruchtbaarheid wegen niet op tegen de nadelen met betrekking tot de emissie van ammoniak en broeikasgassen. Bovendien kunnen de voordelen (hoog dierenwelzijn, gebruik van stro en daarmee creëren van ruwe stalmest) voor de meeste diercategorieën ook met andere stalsystemen bereikt worden. Een voorbeeld hiervan is de Kwatrijnstal voor melkvee. Er is dan ook onvoldoende aanleiding deze huisvestingssystemen vrij te stellen van de Verordening natuurbescherming.

Datum

5 februari 2019

Documentnummer

GS: 4471269

PS: 4480338

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing.

Communicatie

De concept resultaten zijn besproken met (vertegenwoordiging van) veehouders en adviseurs. Er zijn contacten met veehouders die mee willen werken aan een eventueel vervolgonderzoek naar emissiebeperking uit strooiselstallen.

Vervolg

We gaan inventariseren hoeveel veehouders strooiselstallen toepassen, voor welke dierencategorieën en aantallen dieren. De uitkomst wordt gebruikt om met belanghebbende partijen de (on)mogelijkheden te onderzoeken en vervolgstappen te benoemen.

Voor enkele diercategorieën zijn strooiselstallen verplicht bij dierenwelzijnsconcepten. Deze huisvestingssystemen leiden tegelijkertijd tot hoge emissies van ammoniak en broeikasgassen en voldoen (vooralsnog) niet aan de Verordening natuurbescherming. Daarom zoeken wij met de Dierenbescherming en Stichting Natuur en Milieu naar een evenwichtig pakket van maatregelen om zowel dierenwelzijn te verbeteren en de impact van strooiselstallen op volksgezondheid, natuur en milieu te verminderen. De komende periode organiseren we ontwerpessies om te komen tot een diervriendelijk huisvestingssysteem met een zo laag mogelijke milieubelasting.

Bijlagen

- Rapport Louis Bolk Instituut: Strooiselstalsystemen: ammoniak en andere emissies, dierwelzijn en mestkwaliteit.
- Rapport Louis Bolk Instituut: Quick scan mest en bodemkwaliteit, Invloed van mest en compost op de bodemkwaliteit, gewasproductie en emissies.

Datum

5 februari 2019

Documentnummer

GS: 4471269

PS: 4480338

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer A.F. Meulepas, (073) 681 27 87,
ameulepas@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer T.P.W. van de Ven, (06) 52 78 35 82,
tvdven@brabant.nl.